

Disputatio medica inauguralis de cancro mammarum

<https://hdl.handle.net/1874/342358>

DISPUTATIO MEDICA
IN A U G U R A L I S
D E

CANCRO MAMMARUM,

Q U A M,

DIVINO FAVENTE NUMINE,

Ex auctoritate Magnifici D. Rectoris,

D. M. JOANNIS LUYTS,

Philosophiæ Doctoris, ejusdemque Facultatis in Inclytâ Academiâ
Ultrajectinâ Professoris Ordinarii,

NEC NON

*Amplissimi Senatus Academici consensu, Nobilissimæque
Facultatis MEDICÆ Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS,

Summisque in MEDICINA honoribus & Privilegiis
ritè consequendis,

Publico eruditorum examini subicit

CHRISTIANUS EHRENFRIED WEND, MISENA MISNICUS.

Ad diem 14. Martii, horis locoque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officinâ FRANCISCI HALMA, Academiæ
Typographi, clō Ioc LXXXIX.

V. CL.

CHRISTIANO EHRENFRIDO WEND

S. P. D.

JOANNES GEORGIUS GRÆVIUS.

Um tu illustrioribus communis Patriae nostrae lycaeis dudum probasti tuum ingenium ac industriam, quam cum in aliis praeclaris doctrinarum studiis, tum praecipue in medendi arte imbibenda posuisti magno cum profectu, gaudeo, te primos hujus tui laboris fructus hic apud nos ad Rheni amoenissimam ripam voluisse capere. Et tibi de hac animi inductione, & nobis gratulor. Tibi, cum, postquam confecisti Academicum spatium, curru quasi circa metam acto palmam fers in nobilissimo hoc orbis terrarum theatro, in Urbe utriusque Germaniae antiquissima, & ex qua primum cum salutariae Christianae doctrinae, tum illa-

illarum disciplinarum, quibus animorum feritas emollitur
lux affulsit omni septentrionali plagae: Nobis, cum non
eruditionis tuae rudimenta, ut aliis, sed ipsam ^{an. p. d. v.} &
maturitatem propius spectare licuit, & spectatam ornare
illa insula, quam, si tu tua bona nosti, non regio dia-
demate permutares. Eam enim nulla vis & tempestas,
nulla infestae fortunae, temporumve & hominum iniqui-
tas tibi potest eripere; cum hoc obnoxium semper sit, &
mille casibus & injuriis subiectum, ut splendor ejus,
qui Oriente sole cum solis fulgore certabat, sub illius oc-
casum saepius obsoleverit. Insulae tuae decus indies magis
magisque suam diffundet lucem, si tibi ipse in posterum,
ut adhuc fecisti, deesse nolueris: sique quae magna cura
studioque collegisti, & tanquam in cella penuraria in ani-
mo condidisti, caeperis promere sapienter, & tuorum ci-
vium bono in usu habere. Quod uti tibi patriaeque tuae
feliciter cedat Deum precor; te vero, ut hanc epistolam
tibi tesseram hospitalitiam, & pignus perpetui mei in te
studii, qui elegantiam suavitatemque ingenii tui magni
facio, esse velis. Vale salvusque ad tuos redi. Trajecti
Batavorum postrid. Nonas Martias anni Juliani
cIo lOc lXc.

Ruditionis meæ, si qua in me est, specimen exhibiturus sum differendo de Cancro Mammarum, morbo illo periculossissimo, qui toties impune sævit, nisi cum vitâ cedendi nescius. Quia autem materia ista, multorum jam ante me ingenia & calamos exercuit, in id juxta incumbam, ut ipsa arctissimis, quantum fieri potest, terminis circumscribatur, ne cramben bis coctam proponere videar, doctissimoque Lectori nauseam moveam. Cavebo tamen sedulo, ut ne, dum brevis esse studeo, obscurus fiam, atque ita in scyllam incidam, Charybdim vitaturus.

§. 2. Cancer nomen suum est sortitus à cancro aquatili, cum quo aliqua ei intercedit similitudo. Sicut enim hoc animal multis pedibus hinc inde expansis est instructum, & colorem refert lividum ac cinereum, chelisque suis arrepta firmiter stringit; Ita tumor cancerosus venis & arteriis cingitur, quæ multos pedes cancerorum perbellè mentiuntur, & apparet colore lividus, ac subniger, partemque, quam occupavit, firmo amplexu tuetur.

§. 3. Hisce de origine appellationis præmissis, duæ definitiones sunt formandæ, quia duplex datur cancer mammarum, alius nempe non exulceratus, seu, ut alii vocant, occultus, & alius exulceratus, seu manifestus. Istæ definitiones loco fundamenti sint, cui totam dissertationem superstruam.

§. 4. Prior definitur, quod sit tumor p. n. mammarum rotundus, durus, inæqualis, livens & nigricans, vasis tumidis & lividis stipatus, dolorificus calidusque, ab humore aliquo ibi stagnante, stagnandoque insignem acorem concipiente ortus.

§. 5. Cancer autem exulceratus est ulcus mammarum cum tumore,

tumore, duritie, dolore, calore, labiis tumidis, duris, inversis, vasis circumcirca nigricantibus, sanie eructans tenuem, foetidam atque venenosam, ab acido aliquo corrosivo ibi existente originem trahens.

§. 6. Quemadmodum verò juxta illud Tullii, caput bonorum consiliorum est nosse rempublicam: sic initium salubrium consiliorum in quovis morbo est accurata partis affectæ cognitio. Hanc in præsentî morbo, uti statim in oculos incurrit, mammae constituunt, quarum status naturalis hic est: Composuit illas prudentissima natura ex innumeris glandulis, in quibus è sanguine per arterias allato lactis secretio contingit, quod per porositates varias, quæ tubuli lactiferi dicuntur, ad papillas penetrat, & hinc ab infante exsugitur, vel etiam interdum sponte effluit. Sanguis residuus à venis mammaram excipitur, & ad venas axillares defertur. Lac autem, quod non foras egreditur, illud per vasa lymphatica ad chyli receptaculum abit. Totius hujus actionis promovendæ gratiâ spiritus per nervos influunt, qui per totam mammaram substantiam sunt distributi, unde etiam sensus earum est acutissimus. Ne autem corpora hæc glandulosa quibusvis injuriis externis adeò essent exposita, largâ pingvedine sunt circumdata. Status contra mamillarum præternaturalis, qualis est in cancro, longè à naturali est diversus. Deprehendimus enim non solum structuram admodum immutatam, sed etiam totam actionem illarum læsam esse, uti in sequentibus clarius patebit.

§. 7. Parte affectâ cognitâ, notitiam quoque causarum tam proximarum quam remotarum necessitas ore pleno flagitat. Causa igitur proxima Cancrî non ulcerati est humor aliquis acidus acris, in glandulis mammaram stagnans, à veteribus medicis succus atrabilarius vocatus. Veritatem causæ hujus demonstrat præstantissimus Sylvius prax. med. Append. tract. 3. §. 55. ita dicens: *Ab acido acri cancrum generari, non dubitamus amplius, postquam novimus non tantum ipsi dolores lancinantes esse comites, verum quibusvis acidum concentrantibus ac contemperantibus leniri eundem.* Hoc vitium plerumque in lacte

residere solet, quo nullus ferè humor naturâ suâ aptior est ad abeundum in coagulum, acoremque contrahendum. Paucissimis enim particulis volatilibus atque spirituosiss lac est donatum; sed multis fixis & terrestribus. Hinc nullum unquam chymicum ex lacte, quodcunque fuerit, spiritum aliquem destillare potuisse notum est.

§. 8. Quando autem acidum istud lactis acrius evadit, tunc naturam induit corrosivam, quemadmodum videmus omnia acida fortiora chymicorum, ut sunt, aqua fortis & aqua regia, maximè esse corrosiva. Et hinc causam proximam canceri exulcerati deducendam esse autumo.

§. 9. Ex causis remotis omnia ea ad utriusque canceri generationem faciunt, quæ quocunque modo stagnationem humorum in mammis excitare, & acidum morbosum producere atque augere possunt. In specie multum huc confert arcta mammarum compressio, quæ in iis facilè motum ordinarium humorum potest intercipere, ipsosque ita ad corruptelam disponere, ut vitium capiunt, ni moveantur aquæ. Nocent quoque eodem modo vulnera mamillis inflicta, item morsus, puncturæ & aliæ res violentæ.

§. 10. In censu causarum remotarum præterea etiam habendæ sunt res non naturales dictæ, inter quas primas tenet aër, qui secundum Hippocr. lib. de flatibus, maximus est in omnibus, quæ corpori accidunt, & autor & dominus. Quoniam enim respirationis usus nobis est summè necessarius, accidit, ut mediante aëre multæ particulæ heterogenæ in corpus nostrum ingruant, quæ occasionem & materiam ad omnis generis mala subministrant. Aër frigidus hîc præprimis est noxius, à quo cum videamus grangrænam posse fieri, nil obstat, quo minus etiam ab eo canceri producantur, qui à grangrænâ non multum differunt.

§. 11. Et quis ignorat quantum cibus & potus ad hunc affectum generandum adjiciant? Vita quidem & nutritio pari passu ambulant, & γὰρ ὁσόν τε ζῆν ἀνευ τροφῆς, uti Aristoteles 1. Politic. ait. Quando autem debita & moderata nutritio negligitur, vita potius pessundatur, quam conservatur. Insidias struunt

struunt cibi nimis acidi, salsi, fumo indurati, nec non nimis aromatici, qui præ cæteris in exulceratione procurandâ sunt occupati, quæ omni modo declinanda. Nec sine culpa sunt potulenta acida, aromatica, fermentescentia & frigida.

§. 12. Somnus & vigiliæ, motus & quies aliquid etiam monstrari hujus a'unt. Si enim ex certis eorum finibus aberratur, ultrò citroque nequit rectum consistere. Cum somnus nimium protrahitur, oriuntur humores crassi, spiritus turbidi. Si vigiliæ sunt immodicæ, spiritus defatigantur ac dissipantur, quo modo cum motu & quiete etiam comparatum est.

§. 13. Maxima quoque mala hinc proficiscuntur, cum ea, quæ naturaliter excludi debent, in corpore retinentur. Sic lactantes noxam facillè subire possunt, si lac earum non justo tempore secernatur. Mensium suppressionem suam symbolam addere exemplum istud apud Scenckium *lib. 2. obs. med. de mam.* testatur, ubi stato temporis intervallo ex sinistra alicujus sceminae mamma sanguis guttatim effluxit, sed fluxu hoc à medico imperito per medicamenta adstringentia inhibito, cancer inde est pronatus.

§. 14. Nec animi pathemata planè sunt excusanda, quippe quæ experientiâ fidissimâ omnium rerum magistrâ confirman- te, uti in omnium affectuum, ita etiam in hujus morbi generatione strenuè suam operam simul collocant, quando videlicet modum excedunt. Præprimis ira & tristitia hæc sunt efficaces affectus, qui spiritus maximoperè debilitant, quibus deficientibus actio mamillarum non potest rectè peragi.

§. 15. Ex rebus præternaturalibus huc spectant denique omnes morbi, qui acido nimio originem suam relatam referunt. Instar omnium Scorbutus est fecunda mater istius scobolis, dum salia sua acria lacti admiscet, quibus ei aptitudinem conciliat, ut eò facilius stagnet, corrumpatur, & acefcat.

§. 16. Causis enarratis signa sunt enucleanda, ex quibus morbum, tanquam ex ungue leonem, cognoscere possumus. Non secus autem ac herba è terrâ primùm prodiens non nisi à perito olitore noscitur; sic cancer in suo ortu cognitu est diffi-

difficilis, & non nisi ab experto & sagaci medico aut chirurgo discernitur. Habet enim in principio mitissima symptomata, & vix pisum aut fabam magnitudine æquat. Suspicionem tamen haurire possumus de ejus præsentia nunquam ferme fallacem ex tumore isto exiguo cum dolore statim atque duritie mamillas occupante, & ex constitutione corporis vitiosis & acris humoribus referti, ut & ex causis externis antecedentibus, quas cancerum interdum produxisse novimus.

§. 17. Quando verò incrementum sumsit istud malum, tunc evidentibus & gravibus signis in conspectum prodit. Tumor ejus tactui valdè renititur, quoniam materia vitiosa glandularum substantiæ arctissimè est impacta, à cujus colore plumbeo etiam participat. Est rotundus & inæqualis, à figura & multitudine glandularum tumidarum. Adest dolor, qui quamvis interdum secundum Avicennam & Celsum non adeò grassetur, quod fortasse in cancro incipiente contingit, nunquam tamen plane abest. Particulæ enim acres continuò in fibrillas nervosas impingunt, & per earum poros viam sibi quærunt; Quas cum permeare liberè nequeant, ipsorum unitatem scindendo pungendo & lacerando solvunt. Nec calor deficit, qui à stagnante sanguine in parte læsa, & circa eandem resultat. Tandem cancerum vasa turgida & nigricantia cingunt, quibus veluti radicibus altissimè est infixus. Minera enim morbi sese etiam sanguini in iis esistenti admiscet, motumque ejus ordinarium impedit, coagulum ei communicando, unde quoque colorem alium acquirit.

§. 18. Signa quibus cancer iste à Scirrho, cum quo aliquo modo convenit, distinguitur, sunt sequentia: Cancer cum dolore conjungitur; Scirrhus verò est doloris expertus. Cancer ex propriâ causâ plerumque progreditur; Scirrhus autem ut plurimum ex aliis tumoribus decit originem: sub cancro vasa nigricante humore plena undique prominent; sed talia non videmus in Scirrho. Cancer demum in magnam interdum molem citò augetur; verùm Scirrhus tardior semper est in crescendo.

§. 19. Cognitio Cancri exulcerati est facillima, sicuti
contra

contra ejus curatio est difficillima. Ulcus enim est squalore & fetore nulli alii secundum. Labia ejus sunt inverfa atque erofa, ex quibus materia provenit putrida & venenofa, quæ omnes partes carnofas, quas attingit, inficit, & fimili modo corrodit. Sanies hæc profluens est tenuis, manet tamen tumor durus, quia acidum occultum non quoad totum, fed quoad partem faltem est refolutum. Dolor propter factas erofiones est crudeliffimus. Vafa retinent eandem faciem quam in carcinomate non ulcerato habuerunt, quia nondum ejus caufa eft remota, quare etiam calor perdurat.

§. 20. Diagnofin cancrorum fequitur prognofis miferiffima. Hippocrates nofter *fecl. 3. aphor. 38.* ita dicit: *Quibus occuli cancri funt, non curare melius, curati enim citius intereunt, non curati verò longius vitam trahunt;* Unde liquet admodum periculofum efle talem cancrum. Periculofiffimus autem eft cancer exulceratus, quia facilè provinciam fuam latius extendere poteft.

§. 21. Utriusque mali circumftantiis perfpexit, curationi ejus me accingo, tentaturus,

Quid valeant humeri, quid ferre recufent.

Omnia autem lapis eft movendus, ut caufa illius proxima vel plane eradiceur, fublata enim caufa tollitur effectus, vel, hoc denegato, faltem leniatur. Ad quas indicationes confequendas tribus fontibus opus habemus, unde auxilium peti poteft, fonte fcilicet pharmaceutico, diætetico, & chirurgico.

§. 22. Cùm verò periculum in morâ fit, idèd fimul ac certi fumus de cancro præfente, ex fonte pharmaceutico medicamenta funt adhibenda, tam interna, quam externa. Omne enim malum nafcens, ficut eloquentiæ Parens ait, facilè opprimitur, inveteratum fit plerumque robuftius.

§. 23. Ex internis omnem ferè paginam abfolvunt veteribus melanagoga dicta, quæ fi tutò agere velimus, in magnâ dofi non funt ufurpanda. Poteft tamen eorum ufus eo sæpius iterari, ita frequentia compenfabit quantitatem fine ullo periculo. Talia funt: *Mafl. pilul. de fumar. Extract. hellebor. nigr.*

Extract. cathol. pulv. folior. Senn. c. cremor. l. crystall.
Tart.

§. 24. Nec cardiaca sunt omittenda, quæ doctissimus Sen-
nertus, *lib. v. prax. part. 1. cap. xx.* admodum utilia esse asserit,
ad acrimoniam nempe peccantem sensim absorbendam, intem-
periemque sanguinis scorbutici corrigendam, qualia sunt
corall. margarit. santal. &c. Exulent tamen nimium volatilia
& aromatica, quæ acidum cancri occultum fortiter quidem
resolvere, non autem subigere atque invertere valent. Hinc
ipsa immutantur, & in acidi naturam transire coguntur; Quo
facto acidum fit fortius ac penetrantius, ut tanto facilius
erosiones possit moliri.

§. 25. Si hoc malum forsitan à mensium obstructione de-
pendeat, quale exemplum superius fuit allatum, in cura eò
simul respiciendum, ut illa quamprimùm per medicamenta
convenientia prioribus admixta referetur.

§. 26. Hisce internis adjungenda sunt externa, quæ vi
repellendi, discutiendi atque roborandi pollent. Hæc medi-
camenta tamen ita debent esse comparata, ut nec in excessu,
nec in defectu virtutis suæ peccent, uno verbo, sint medio-
cra, inter quæ omne ferunt punctum saturnina, & alia ano-
dyna. e. g.

Rx. Aq. Solan.

spermat. ranar. an. ℥b.

Spirit. vin. camphorat. ℥ij.

Magister. Saturn. ℥j.

M. quo linteam madefaciendum & tumori applicandum.

Vel

Rx. Theriac. veter. ℥j.

Suc. cancror. ℥l.

Solan.

ol. rosat. an. ℥j.

è ran. ℥vj.

Camphor.

Plumb. ust. & lot.

Ceruss. lot.

Tur.

Tut. præpar. an. 3j.

M. & diu agita in mortario plumbeo & f. unguentum.

Extat in officinis unguentum diapompholygos vocatum, maxime proficuum: nec unguentum de plumbo paratum est virium sperendarum. Egregium quoque est ceratum Johannis Prævotii, quod apud Scultetum *Armamentar. Chirurg. observ. 55.* reperitur.

§. 27. Cum autem, uti jam monitum, exulceratio mammarum omnibus viribus sit impedienda, idcirco cane pejus & angue emollientia vitare nos decet, quæ istam facili negotio inducere solent, quod tristissima exempla apud Fabric. Hildanum *Cent. 1. Obs. 89.* abunde comprobant.

§. 28. Legitimo usu medicamentorum externorum & internorum accommodato non exulceratus cancer interdum sanari potuit; ast quis unquam Medicus iisdem exulceratum funditus tollere valuit? Fatentur enim uno ore omnes, eum vel medicamentis exasperari, vel palliative tantum curari. Nec igitur, uti spero, mihi in malam partem vertetur, quod ingenue ignorantiam medicamentorum talium confitear, quibus solis hæc cura possit absolvi. Laudibus quidem nonnulli arsenicum cum sublimato ulceri inspersum extollunt; sed ab ejus usu rursus autoritate Clarissimi Fernelii *Meth. Medend. lib. vj. cap. 18.* deterreor, qui tali veneno potius, quam medicamento mulierem aliquam è vivis sublatam esse refert, perinde ferre, ac si illud fuisset per os assumptum. Tres enim circiter ab insperso pulvere horæ effluerant, cum ingenti horrore mulieris artus quaterentur, quem concomitabantur vomitiones, animi deliquia & pulsus languidus. Quibus symptomatibus indies auctis tandem misera sexto die animam ex corpore vehementer intumescente efflavit.

§. 29. Cura igitur palliativa aggredienda, quæ, teste *Aræo lib. 11. cap. 3.* de curandis vulneribus, tanti interdum fuit momenti, ut ægrotantes ad multos annos sine singulari molestia conservare potuerit. Sic narrat *Tulpius lib. 3. observ. Medic. cap. 51.* virginem quandam solo unguento Saturnino ultra 17 annum carcinoma aliquod summe malignum compe-

scuisse. Debet vero ista cura etiam medicamentis tam internis quam externis administrari. Interna sint tum in cancro priori commendata, cum quoque ea, quæ antidotorum nomine veniunt, ut theriaca & mithridatium, quo videlicet, si fortitan portio quædam materiæ venenosæ massam sanguineam intraverit, illa suis viribus depauperetur. Externe autem abstergentibus atque anodynis militandum est. e. g.

℞. Calc. viv. ℥iv.

fol. querc.

popul. alb. an. Mij.

Encis. & contus. indantur colatorio & elixivientur cum sufficienti quantitate aque calida, quod bis aut ter repetendum.

℞. Colat. ℔ij.

Sacch. Saturn ℥ij.

utriusque lithargy ii prepar. an. ℥j.

Camphoræ ℥j.

opii thebaic. ℥j.

M.

Vel

℞. Aq. spermat. ranar. ℥v.

Plantagin. ℥vj.

Trachiscor. alb. Rhasis

pompholygos an. ℥iij.

Tutia prepar. ℥ij.

M. F. epithema s. lavamentum, add. quandoque pulveris myrrh. ℥j.

§. 20. Medicamentis expositis audiendum, quidnam consilii diæta ferat. Sane multum virtutis in ea legitime observata esse situm, vel unica ista fæmina apud Amatam Lusitanum Cent. 3. curat. 32. nos ad credendum inducit, quæ optimum vitæ ordinem sequens per triginta & amplius annos sine ulla exacerbatione cancerum in mamilla fovit, cui nunquam medicamenta est admoveri passa. Aëre ergo utendum, quantum possibile, puro; fugiatur aër crassus, frigidus, vaporibusque refertus. Cibus sit boni succi & facilis coctionis, vitentur cibi acidi, acres, salsi, aromatici, fumo indurati & fructus imma-

immaturi. Abstinentum etiam dulcibus saccharatis, quæ acidum corrosivum in sinu occultant. Ex Pisone enim Chymici sciunt spiritum ex saccharo destillare, qui cum ingenti stypticitate refrigerat, linguam constringit & metalla arrodit. Potus sit cerevisia bene defæcata, non adeo amara, nec acida, vel loco cerevisiæ decoctum hordei bibatur. Vinum si lubet bibere, sit lenè & annosum. Sobrietatis semper est habenda ratio, tantum potionis assumendum ut recreentur vires, non opprimantur. In motu & quiete aut æqualis instituatur proportio, ut & in somno & vigiliis, aut quieti & somno paulo magis indulgendum. Frena affectibus sunt imponenda; tristitia & ira imprimis compescenda. Excreta denique & retenta naturæ legibus sint consentanea.

§. 31. Videndum nunc demum etiam est, quænam auxilia ex fonte Chirurgico promanent. Chirurgia Venæsectione in principio statim mali sanguinem revulsionis gratia ad uncias aliquot emittit, prout ejus quantitas vel major, vel minor in corpore deprehenditur. Potest etiam aliquoties vena secari, viribus patientis tolerantibus.

§. 32. Quoniam autem prohi dolor! sæpe in utroque cancro evenire solet, ut neque Venæsectione, neque diætâ, neque medicamentis quicquam efficere valeamus, unicum adhuc suppetit subsidium, quod aspectu quidem ferum est, at raro eventu non salubre cum prudentia adhibitum, nempe

Immedicabile vulnus
Ense recidendum est, ne pars sincera trahatur.

Præstat enim dubiam experiri fortunam, quam sine omni spe reconvalescentiæ vitam degere.

§. 33. Amputatio cancri variis modis peragitur. Primus modus est, quando duo funiculi mediantibus duabus acubus in formam crucis inter mammæ glandulas, musculumque substratum traducuntur, qui in extremitatibus suis postea connectuntur, & alicui committuntur, qui iis mammam elevat, & hinc, ubi Chirurgus secat, divertit. Accuratissimam hujus operationis delineationem vid. in armament. Chirurg. Sculter. Tab. 38. Impossibile enim est eam verbis adeo luculenter exprimere.

§. 34. Alter modus fit, cum una manu Chirurgus mamillam furcam quandam bidentem validissimam, cujus dentes sunt incurvati, infigit, qua mamillam, quam altera manu falcato quodam cultro abscondit, retrahit & removet. Hunc modum præterita ætate in Nosocomio Amstelædament. felicissime exercitum memini.

§. 35. Tertius modus aliquantum lenior est, dum neque funiculos traducunt, neque furcam infigunt, sed sola manu tenent carcinoma, & funditus cultro auferunt, qualem modum laudat Hornius in microtechnæ p. 38. & Th. Bartholinus Cent. V. Histor. 100. Non autem in quovis cancro promiscue institui potest, sed tantum in eo, quem firmiter manus valet comprehendere.

§. 36. Quartus modus exercetur, cum mammam cancerosam marsupio includunt, quod arte in basi mammæ constringunt, & ibi eam resecant.

§. 37. Quintus demum modus est, cum utuntur instrumento quodam peculiari, quo radicem mamillæ comprimunt, & glandulas à subjiciente musculo cultro celerrime separant; qui modus reliquis omnibus palmam præripere videtur, cum ita possit institui, ut neque de corpore glanduloso aliquid remaneat, nec tamen musculus substratus lædatur. Referunt quidem nonnulli moderni Medici alium præterea modum, posse nempe per tenue filum æneum mammam cancerosam à musculo demi, de cujus tamen operationis felici eventu valde dubito.

§. 38. Lis adhuc est, utrum forfice, an cultro sit secundum. Aquapendens in operationibus chirurgicis suadet forfice esse utendum; Morem vero Expertissimo Sculteto gerendum esse puto, qui statuit forficis usum ideo non esse commodum, quia timendum, ne exalterutro ejus cultro aliqua materiæ morbificæ portiuncula in parte quadam vicina etiamnum integra relinquatur, & hinc cancro occasio repullulandi suggeratur, quod Auctor in uno subjecto bis factum esse vidit. Culter igitur est præferendus, qui sit falcatus & acie subtilissima instructus.

§. 39. Quocunque autem modo sectio fiat, videndum tamen semper, ut integro quidem manente musculo pectorali tota tamen glandula extirpetur. Mamma enim non aliter ac membrum sphacelatum considerari debet, quod nisi totum sit abscissum, in vicinis partibus eadem tragædia luditur.

§. 40. Ablatione cancri rite perpetrata, monet Galenus lib. XIV. meth. medend. sanguinem ex vasis effluentem non statim sistendum, sed etiam exprimendum esse, ne fortassis in iis aliquid vitiosi sit superstes. Hanc cautelam tamen nos observare oportet, ne patiens à nimio fluxu deficiat.

§. 41. Sanguine igitur sufficiente evacuato profluvium ejus sistendum est, quod Veteres per cauterium actuale sunt aggressi; Sed quo minus eorum vestigiis inhæream, faciunt sequentes rationes. Primo quia eschara inusta à ferro ignito decidente de novo non raro sanguis profluit. 2. Quia juxta illud vetus afflicto non est addenda afflictio; hoc est dolores a sectione inducti novis doloribus per unctionem non sunt cumulandi. 3. Quia medicamenta & ligaturæ optime fluxum sanguinis inhibere valent.

℞. *Farin. volatil.*

Boli armen.

Terr. sigillat. aa. ℥iij.

Vuriol. combust.

Lapid. hamatit.

Croc. Mart. adstring. aa. ℥i.

Pilor. leporin. minutiss. concis. ℥i.

Thuris.

Sarcocoll.

Sanguin. dracon. an. ℥ij.

M. F. pulvis subtiliss. qui cum stuppis albumine ovorum madefactis imponendus, pulvillo regendus, & vitta chirurgica firmandus est.

§. 42. Suppressio ita sanguine cura vulneris hujus eodem modo tractanda, ut aliorum vulnerum, de qua curandi methodo pleni sunt omnes fere Medicorum & Chirurgorum libri, in specie tamen consuli meretur Paulus Barbette in lib. de vulneri-

neribus, quo nemo fere fidelior in secretorum suorum communicatione ad salutem ægrotantium ullo tempore exitit.

§. 43. Postquam itaque pro modulo ingenii mei naturam & curam cancri mammarum exposui, colophonem addo, obnixè candidum lectorem petens, ut si quædam in hac dissertatione ipsi minus arrideant, ea mihi humaniter condonet, & meliora communicet verum nondum scienti, contumaciter tamen quærenti. Cæterum de se quoque dictum esse putet, quod laudatissimus Cicero de oratore ait: Nihil certum sciri, nihil plane cognosci & percipi potest.

